

**STUDIE VAN DE SAMENSTELLING
VAN DE PRIJS VAN RUNDVLEES**

JULI 2018

Studie van de samenstelling van de prijs van rundvlees - juli 2018

De FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie heeft als missie om de omstandigheden te creëren voor de competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de markt van goederen en diensten in België.

Deze studie werd afgesloten in **juli 2018**.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Ondernemingsnummer: 0314.595.348

<https://economie.fgov.be>

2

Tel.: 0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever: Pascal Vanderbecq
Voorzitter a.i. van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Meer informatie: Peter Van Herreweghe
peter.vanherreweghe@economie.fgov.be
+32 (0)2 277 83 96

Internetversie

Inhoud

Inleiding	5
1. Verloop van de producentenprijs en de consumptieprijs.....	6
2. De stromen	8
3. Rentabiliteit en marge.....	13
3.1. Productie	14
3.1.1. In het Vlaamse Gewest.....	14
3.1.2. In het Waalse Gewest	15
3.2. Vleesverwerking	16
3.3. Distributie	19
3.3.1. Stromen aankoop en verkoop	19
3.3.2. Aankooprijzen.....	20
3.3.3. Kosten en marges	21
3.3.4. Financiële resultaten in de distributie	21
3.4. Kosten en marges in de hele kolom.....	22
Besluit	23
Bijlage 1. Rendabiliteit van rundveebedrijven per zoogkoe	25
Bijlage 2. Verdeling van de kosten in de runderkolom	27

Lijst van grafieken

Grafiek 1. Verloop van de consumptieprijsindex van rundvlees en de prijsindex voor twee karkastypes	7
Grafiek 2. Verloop van de prijzen van twee karkastypes van koeien.....	7
Grafiek 3. Index van de grootte van de rundveestapel (aantal dieren), van het aantal slachtingen (karkasgewicht) en van de buitenlandse handel (ton karkasequivalent)	9
Figuur. Bevoorradingsbalans rundvlees 2016	11
Grafiek 4. Verloop van de slachtingen per diersoort	12
Grafiek 5. Verloop van het aantal geslachte dieren.....	12
Grafiek 6. Verloop van de bruto binnenlandse productie	13
Grafiek 7. Samenstelling van de consumptieprijs van rundvlees	23

Lijst van tabellen

Tabel 1. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in rundveehouderij, Vlaamse Gewest	15
Tabel 2. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij in het Waalse Gewest, 2015.....	16
Tabel 3. Uitsplitsing van de kosten en marges in de rundvleesketen, volgens de FEBEV.....	17
Tabel 4. Verloop van de bedrijfsmarge en van de ondernemingsmarge voor bedrijven die gespecialiseerd zijn in de verwerking van rundvlees (NACE 10.11)	18
Tabel 5. Verloop van de bedrijfsmarge en van de ondernemingsmarge voor bedrijven die gespecialiseerd zijn in de groothandel van rundvlees (NACE 46.32).....	18
Tabel 6. Marges 2007 en 2017, in euro/kilogram geslacht gewicht van een AS2-karkas, volgens FEBEV	18
Tabel 7. Verloop van de bedrijfsmarge en de ondernemingsmarge voor bedrijven die gespecialiseerd zijn in de kleinhandel (Nace 47.11)	21
Tabel 8. Verdeling van de kosten en marges in de rundvleeskolom, volgens FEBEV en de resultaten van de COMEOS-enquête.....	22
4 Tabel 9. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij, Vlaamse Gewest.....	25
Tabel 10. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij in het Waalse Gewest.....	26
Tabel 11. Verdeling van de kosten in de kolom, schattingen van FEBEV (situatie november 2017)	27

Inleiding

Tijdens de vergadering van het Ketenoverleg van 28 september 2016 hebben de deelnemers aan de FOD Economie gevraagd om het toenemend verschil te verklaren tussen de consumptieprijs van een kilogram rundvlees en de prijs van een karkas.

Een bilaterale vergadering tussen de FOD Economie en de Federatie van het Belgische Vlees (FEBEV) werd derhalve naar voren geschoven.

De vraag werd geïntegreerd in het werkprogramma van de dienst Prijzen en Marktwerking van de FOD Economie en het startschot voor de analyse werd gegeven in november 2017.

In 2008 had de FOD Economie al een studie gerealiseerd over de componenten van de kostprijs van rundvlees, vertrekkende van de veeteelt tot en met de consumptie. Voor de samenstelling van de kostprijs "af slachthuis" tot en met de distributie, had de FOD Economie al eens een beroep gedaan op FEBEV, dat daarbij zijn eigen ramingen van de verschillende kosten per kilogram in de verschillende stadia van verwerking en afzet had overgemaakt.

Voor deze actualisatie heeft de FOD Economie, gezien de beperkte tijd om de opdracht uit te voeren, ervoor gekozen om opnieuw aan FEBEV te vragen om geactualiseerde schattingen te verstrekken. Een bijeenkomst heeft plaatsgevonden met de voorzitter, die vervolgens de geactualiseerde cijfers heeft gecommuniceerd. Een vergelijking op tien jaar kan dus worden gemaakt. Die informatie werd voor de kleinhandel aangevuld dankzij de samenwerking met COMEOS, de verenigingskoepel van de distributie. COMEOS fungeerde als coördinator tussen zijn leden en de FOD Economie voor de uitvoering van een enquête naar de kosten en de marges bij de verkoop van rundvlees.

De FOD Economie heeft individuele antwoorden ontvangen van de belangrijkste leden in België voor de verkoop van rundvlees. De door FEBEV en COMEOS verstrekte gegevens werden ook aangevuld met een financiële analyse op basis van de jaarrekeningen die door de rundvleesverwerkende bedrijven en de grootdistributie aan de balanscentrale van de Nationale Bank van België werden bezorgd.

In deze nota wordt eerst de rundvleesketen gekwantificeerd in termen van stromen levende dieren, karkassen en vlees. Vervolgens wordt er een analyse gemaakt van de marges en kosten binnen elke belangrijke schakel van de keten op basis van de beschikbare gegevens: de productiefase, de fase van de verwerking en de groothandel en de fase van de kleinhandel. De nota wordt afgesloten met een algemene raming van de verschillende componenten die mee bepalend zijn bij de samenstelling van de consumptieprijs. Er moet echter op worden gewezen dat de voorgestelde cijfers gemiddelden zijn waarachter zich, in werkelijkheid, zeer uiteenlopende situaties kunnen bevinden, en waarbij de organisatie van de verschillende schakels zeer uiteenlopend is.

1. Verloop van de producentenprijs en de consumptieprijs

Grafiek 1 vergelijkt het verloop van de consumptieprijsen voor rundvlees en kalfsvlees met de prijzen voor twee karkastypes die het meest courant zijn: het karkas AS2 (jonge stieren) en het karkas DE2 (koeien). Die karkasprijzen worden verspreid als referentieprijsen door het Departement Landbouw en Visserij van het Vlaamse gewest¹. De prijzen worden bepaald volgens een Europese methodologie op basis van informatie verstrekt door slachthuizen.

De grafiek toont vanaf midden 2013 een terugval van de karkasprijzen, dat wil zeggen de prijzen verkregen door de rundveehouders, ten opzichte van de consumptieprijsen van rundvlees². Terwijl de karkasprijzen eind 2017 opnieuw gedaald waren tot op het niveau van de prijzen begin 2011, zijn de consumptieprijsen met ongeveer 15 % gestegen gedurende dezelfde periode van 7 jaar. Hierbij moet opgemerkt worden dat de getoonde consumptieprijs exclusief gehakt (hamburger, american, gehakt van rund of kalf) is³. Dat verandert niets aan de vaststelling dat de prijs voor rundvlees tijdens die periode opwaarts gericht was.⁴

Sinds de tweede helft van 2016 zijn de prijzen voor magere karkassen (type O en P) omgekeerd verlopen ten opzichte van de karkasprijzen van betere kwaliteit. Grafiek 2 toont bijvoorbeeld de prijs voor twee karkassentypes van koeien: de karkassen van zoogkoeien (over het algemeen zeer vaak het Belgische witblauw) die tot de categorie DE behoren en de karkassen van melkkoeien die tot categorie DP behoren.

¹ <https://lv.vlaanderen.be/nl/voorlichting-info/actuele-prijs-en-marktinfo/runderen>.

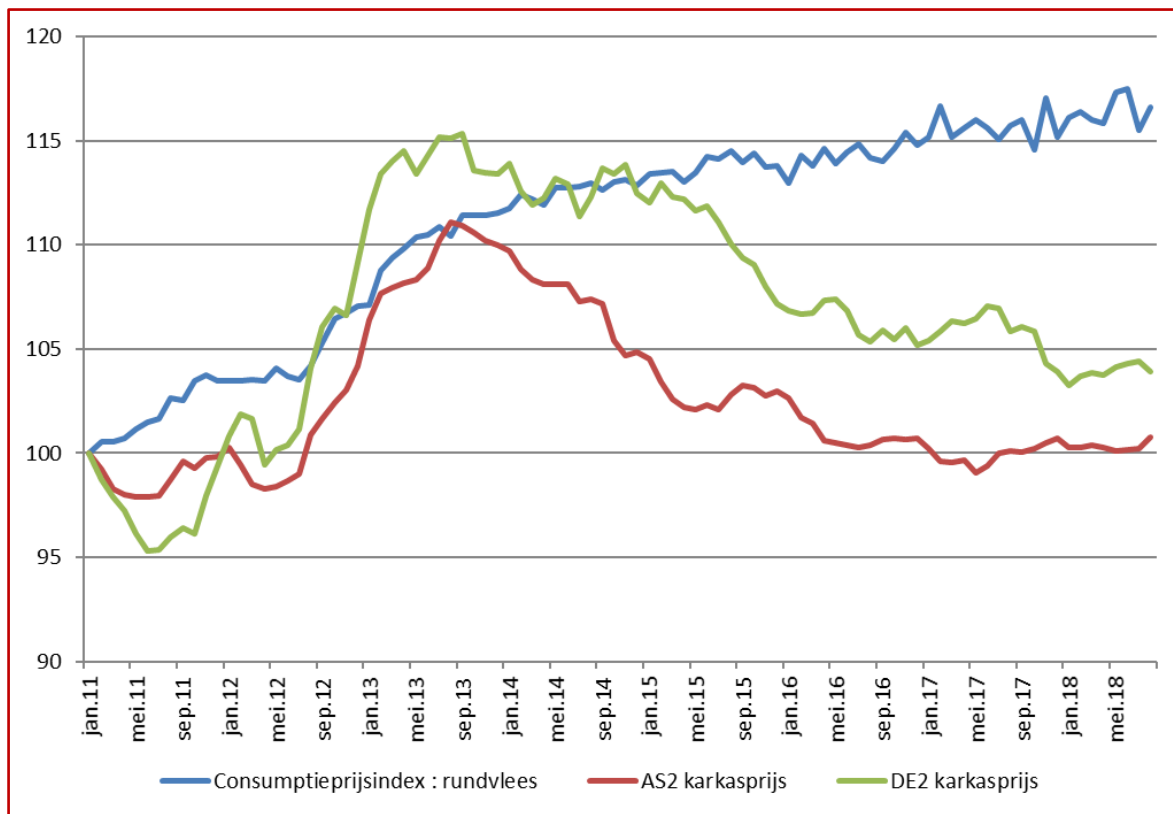
² Deze consumptieprijs is afkomstig van Statbel in het kader van de berekening van de consumptieprijsindex. De index betreffende het rundvlees is opgesteld op basis van prijzen die door de operatoren van de grootdistributie werden gecommuniceerd en op basis van prijzen die bij de gespecialiseerde detailhandel (slagerijen) werden opgenomen.

³ In de Europese nomenclatuur van de producten (COICOP) vallen de producten op basis van gehakt niet onder de categorie rund- en kalfsvlees, maar onder "andere vleesbereidingen". Sinds 2014 publiceert Statbel geen statistieken meer voor de gedetailleerde categorieën. Maar tot 2013 werd de prijsindex voor gehakt gepubliceerd. Die index was sterk gecorreleerd met de categorie "andere vleesbereidingen", tot dewelke die behoort. De index "andere vleesbereidingen", die nog steeds gepubliceerd wordt, kan dus als representatief beschouwd worden voor het prijsverloop voor gehakt.

⁴ De prijs voor vleesbereidingen en vleeswaren is met 5 % toegenomen tussen midden 2013 en eind 2017.

Grafiek 1. Verloop van de consumptieprijsindex van rundvlees en de prijsindex voor twee karkas-
types

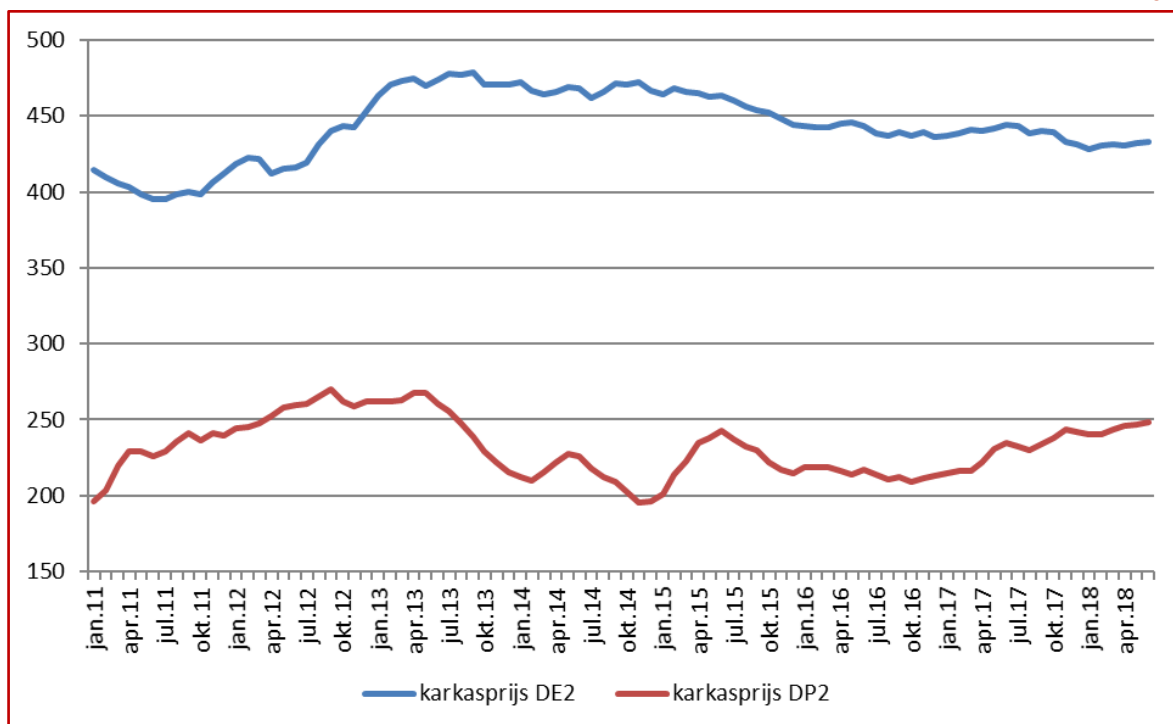
(Index januari 2011 = 100)

Bronnen: FOD Economie, Departement-Landbouw en Visserij (DLV), van het Vlaamse Gewest.

Grafiek 2. Verloop van de prijzen van twee karkastypes van koeien

(In euro/100 kg)

Bron: Departement Landbouw en Visserij (DLV) van het Vlaamse Gewest.

2. De stromen

Aan de hand van slachtgegevens van vee van Statbel en gegevens over de buitenlandse handel (Nationale Bank van België) kan een schatting gemaakt worden van de vleesstromen tot aan het begin van de distributieschakel. Voor de berekening werd het gewicht van levende dieren omgezet naar karkasgewicht en van karkassen naar vers of verwerkt vlees. Er werden omrekeningscoëfficiënten gebruik⁵.

In 2016 hebben de Belgische veehouders-vetmesters bijna 900.000 runderen (kalveren, stieren, vaarzen en koeien) geproduceerd en naar het slachthuis gebracht (zie het algemene schema "Bevoorradingbalans rundvlees 2016" verderop).

Rekening houdend met het gemiddelde karkasgewicht van de verschillende categorieën van dieren, bedraagt het totale karkasgewicht 267.038 ton karkasequivalent.

België heeft meer levende dieren ingevoerd dan het er heeft uitgevoerd, met een saldo van +11.323 ton karkasequivalent. De nettoproductie bedraagt dus 278.362 ton karkasequivalent ofwel de productie van de slachthuizen. Er wordt geen rekening gehouden met de inventariswijziging, d.w.z. met het verschil tussen het totale gewicht van de aan het eind van het jaar aanwezige dieren en het totale gewicht van de dieren aan het begin van het jaar. De bewegingen van ingevoerde dieren en opnieuw uitgevoerde levende dieren zijn ook niet opgenomen, maar ze moeten zeer laag zijn.

8 Meer dan 2/3 van die productie wordt uitgevoerd in de vorm van karkassen, in delen van karkassen, uitgebeend vlees, stukken vlees en verwerkt vlees, vers, bevroren of diepgevroren (186.168 ton karkasequivalent namelijk 67 %). De zelfvoorzieningsgraad is hoger dan 160 %⁶. De buitenlandse markten zijn dus heel belangrijk voor de Belgische rundvleessector. Ongeveer 90 % van de uitvoer is bestemd voor de buurlanden en Italië. Het gaat hoofdzakelijk om vrouwelijke karkassen. De afgelopen drie jaar is de zelfvoorzieningsgraad sterk toegenomen (van 140 % in 2013 tot 163 % in 2016), enerzijds door de toename van de bruto binnenlandse productie (wat overeenkomt met een afname van de veestapel) en anderzijds door een positievere handelsbalans (uitvoer min invoer).

Een derde van de productie blijft in België (92.193 ton karkasequivalent). Het wordt aangevuld door de invoer die 78 % van dat volume bedraagt (hetzij 72.018 ton karkasequivalent). In totaal is dus 164.212 ton karkasequivalent beschikbaar. Ook hier wordt geen rekening gehouden met de inventariswijziging.

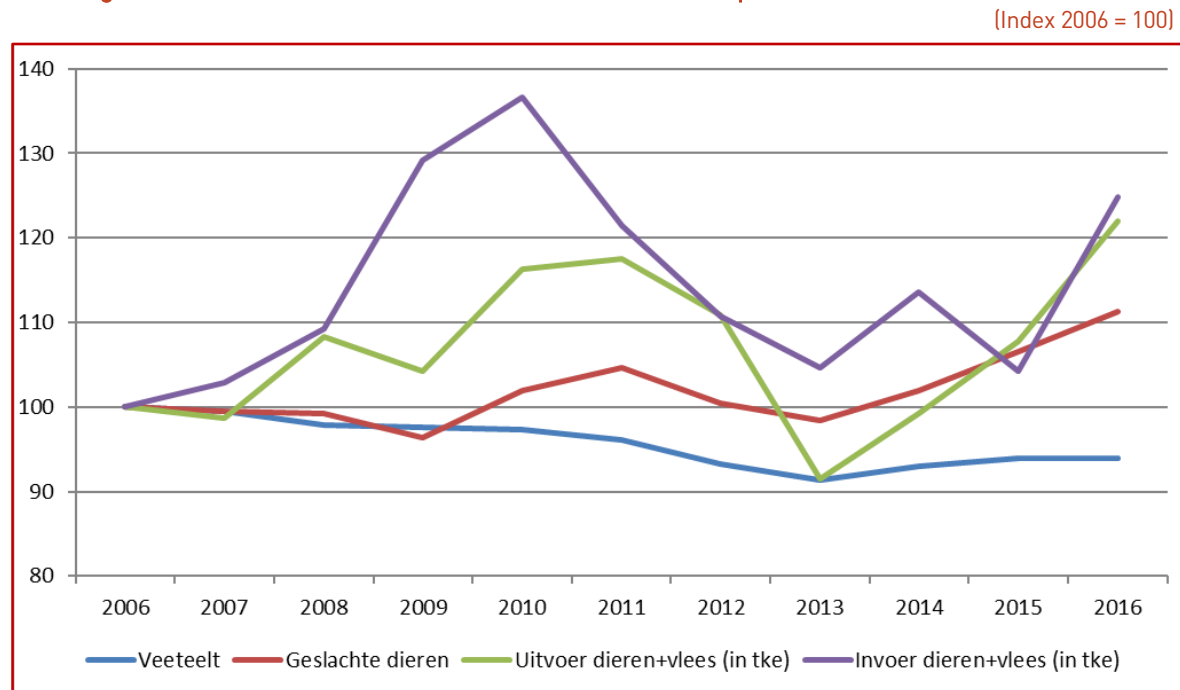
Rekening houdend met de hoeveelheid vers vlees die elke categorie van stukken vlees gemiddeld kan opleveren, komt dat neer op ongeveer 121.621 ton vers vlees. Dat is bijna 11 kg vers vlees per inwoner in België. Maar er moet opgemerkt worden dat dat vlees slechts in theorie beschikbaar is. Een deel kan namelijk nog gebruikt worden voor diverse verwerkingen.

⁵ De omrekeningscoëfficiënten van levend gewicht in equivalent karkasgewicht zijn afkomstig van de statistieken over slachtingen die door Statbel worden gepubliceerd. Die statistieken bieden voor elke categorie runderen zowel het aantal geslachte runderen als het geproduceerde karkasgewicht (<https://statbel.fgov.be/nl/themas/landbouw-visserij/geslachte-dieren>). Voor de omzetting van karkasgewicht naar kilo vers vlees worden gestandaardiseerde coëfficiënten voor Europa gebruikt. Verschillende soorten vlees (uitgebeend, versneden, vers, verwerkt) worden gebruikt.

⁶ De zelfvoorzieningsgraad is de verhouding tussen de brutoproductie en het beschikbare deel voor menselijke consumptie. Voor 2016 bedraagt dat 267.038/164.212, oftewel 1,63.

Het bureau SOGEPA heeft in 2015 een studie uitgevoerd over de rundvleesketen in Wallonië en heeft geprobeerd om een schatting te maken van het belang van de distributiekanaal in België⁷. Volgens ramingen zou meer dan een derde van het rundvlees via de horeca worden geconsumeerd. Iets meer dan een derde zou ook verkocht worden door de grootdistributie in de vorm van gemengde karkassen, van vlees klaar om te versnijden en van verwerkt vlees door de industrie. Daar komt nog de verwerking bij van de karkassen door de grootdistributie zelf (14 tot 15 % van de karkassen) De verkoop via de korte blijft zeer klein.

Grafiek 3. Index van de grootte van de rundveestapel (aantal dieren), van het aantal slachtingen (karkasgewicht) en van de buitenlandse handel (ton karkasequivalent)

Bronnen: Statbel en Nationale Bank van België.

Het bureau GfK maakt ook ramingen op basis van enquêtes bij een consumentenpanel. Door die ramingen kan het belang van de verschillende types kleinhandel beter benadrukt worden. Voor 2017 en voor alle soorten vlees zijn dit de ramingen⁸:

- 40,1 % naar de grootwarenhuizen;
- 13,3 % naar hard discounters;
- 20,0 % naar buurtwinkels;
- 19,9 % naar slagerijen, superettes en markten;
- 6,6 % naar andere kanalen.

Op basis van de beschikbare gegevens en vaststellingen op het terrein, kunnen een aantal actuele ontwikkelingen geschetst worden:

- Uit de slachtstatistieken blijkt dat het aandeel stieren en ossen al enkele jaren gestaag afneemt (grafieken 4 en 5). Omgekeerd neemt het aandeel kalveren en jonge dieren

⁷ <http://www.sogepa.be/assets/72be2827-a9b9-4365-b5dc-948725c5415d/sogepa-etudeviande-bd.pdf>.

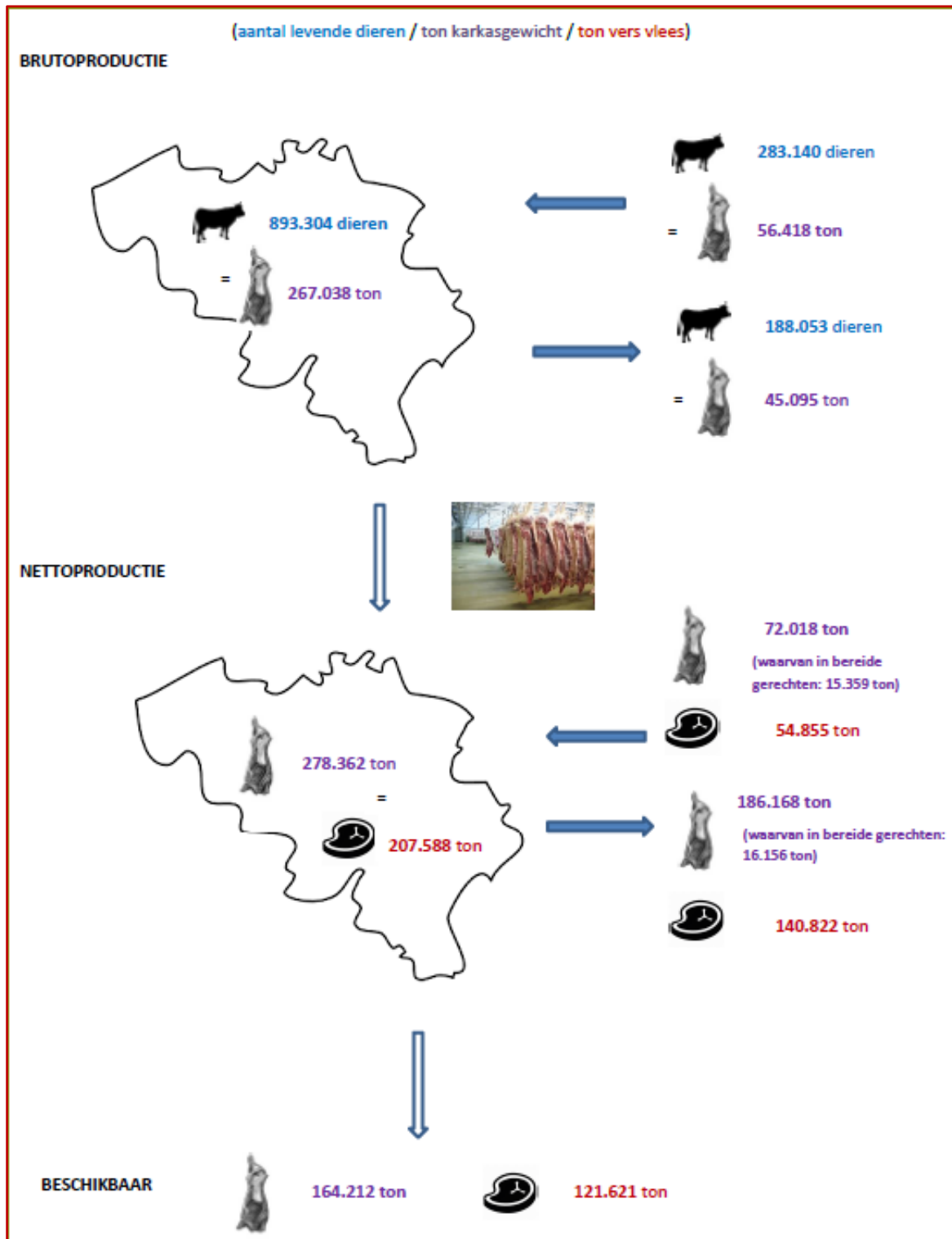
⁸ https://www.vlam.be/public/uploads/files/feiten_en_cijfers/vlees/Thuisverbruik_van_vlees_in_Belgie_in_2017_DEF.pdf

toe. Vanaf 2014 vertoont het aandeel koeien en vaarzen ook een sterke stijging. De statistieken van de bruto binnenlandse productie⁹ bevestigen de stijging van het aantal vrouwelijke dieren afkomstig van Belgische veeteelt en de daling van het aantal stieren sinds 2 jaar (grafiek 6). De vraag naar koeienvlees is vandaag dominant geworden en er worden meer koeien geslacht dan stieren. De verhouding tussen AS2-karkassen en DO3-karkassen werd omgekeerd ten gunste van laatstgenoemden (60 %), terwijl AS2-karkassen in 2009 nog domineerden. Die verandering leidt tot een lagere waardering van een karkas, omwille van een groter verlies voor DO3-karkassen (keizersneden, abcessen) (FEBEV).

- Hoewel de handel van versneden producten daalt, lijkt de handel van bereidingen van rundvlees te stijgen (SOGEPA).
- Verticale integratie is in de laatste tien jaar toegenomen, voornamelijk van stroomopwaarts naar stroomafwaarts. Het klaarmaken van de stukken en de voorverpakking (bakjes) door de fabrikanten zelf, wordt steeds belangrijker. De situatie waarbij een deel van het karkas bij de klant toekomt, komt steeds minder vaak voor. Het aantal slagers in de grootdistributie neemt af. Er moeten dus meer afgewerkte producten worden geleverd. Het aantal "niches", d.w.z. circuits van vleesverkoop "onder label", is gestegen, met een toenemende diversiteit van ketens en van situaties (FEBEV).
- Voor verwerkingsbedrijven is het steeds moeilijker om aan de vraag te voldoen, want die is veel meer gediversifieerd (omdat ze betrekking heeft op specifieke stukken) en volatiel. Bijvoorbeeld, de delen die voor de bereiding van gehakt en hamburgers bestemd zijn, worden momenteel veel gevraagd (FEBEV). Rosbief, die uit een edel deel van het karkas komt, is veel minder gevraagd. Om gevaloriseerd te worden, moeten die stukken tot gehakt worden verwerkt (en dus tegen de prijs hiervan worden verkocht). De verwerker is een bedrijf geworden dat "demonteert en assembleert".
- Momenteel wordt er ook een plotse stijging van de vraag naar longhaas waargenomen. Maar de productie van die stukken kan natuurlijk niet van de ene op de andere dag worden opgevoerd. Omdat klanten steeds meer op korte termijn kopen, moeten verwerkers buffervoorraden voorzien en zo zorgen voor een groter aanbod ten opzichte van de vraag (FEBEV).

⁹ De productie die afkomstig is van Belgische bedrijven, d.w.z. de slachtingen waar men de uitvoer van levende dieren bijtelt en de invoer van levende dieren van aftrekt.

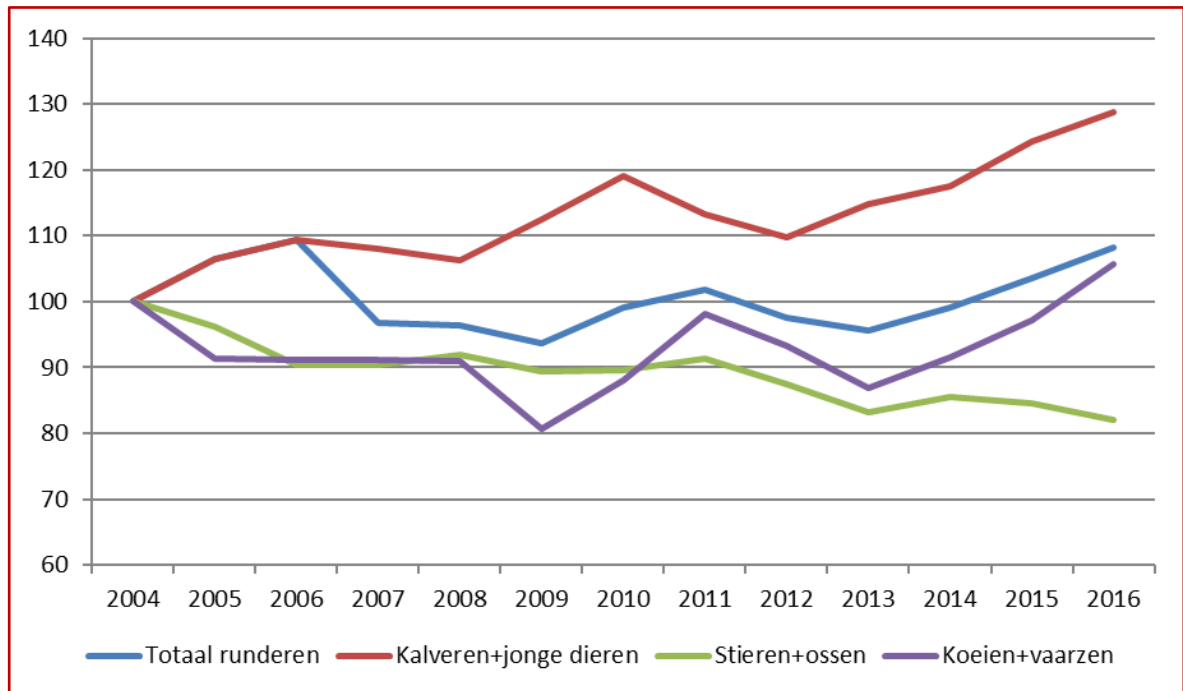
Figuur. Bevoorradingsbalans rundvlees 2016

Bron: Berekeningen FOD Economie op basis van slachtgegevens (Statbel) en gegevens van buitenlandse handel (NBB).

Grafiek 4. Verloop van de slachtingen per diersoort

(Index 2004 = 100)

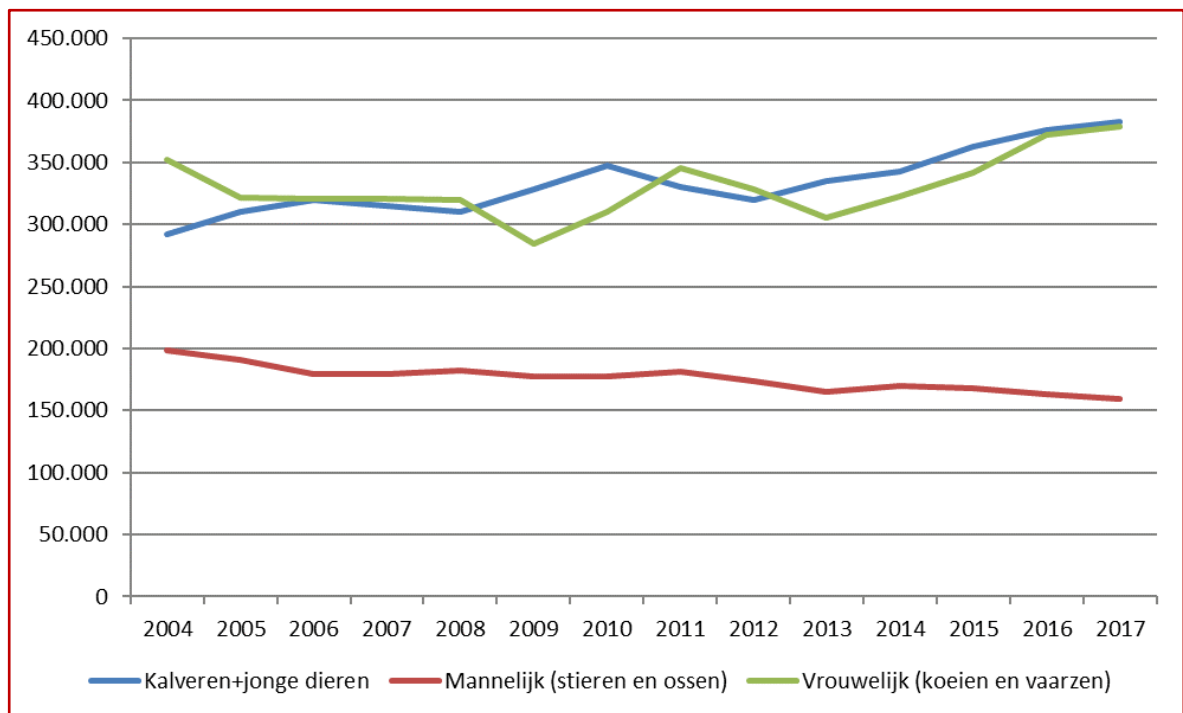

Bron: Statbel.

12

Grafiek 5. Verloop van het aantal geslachte dieren

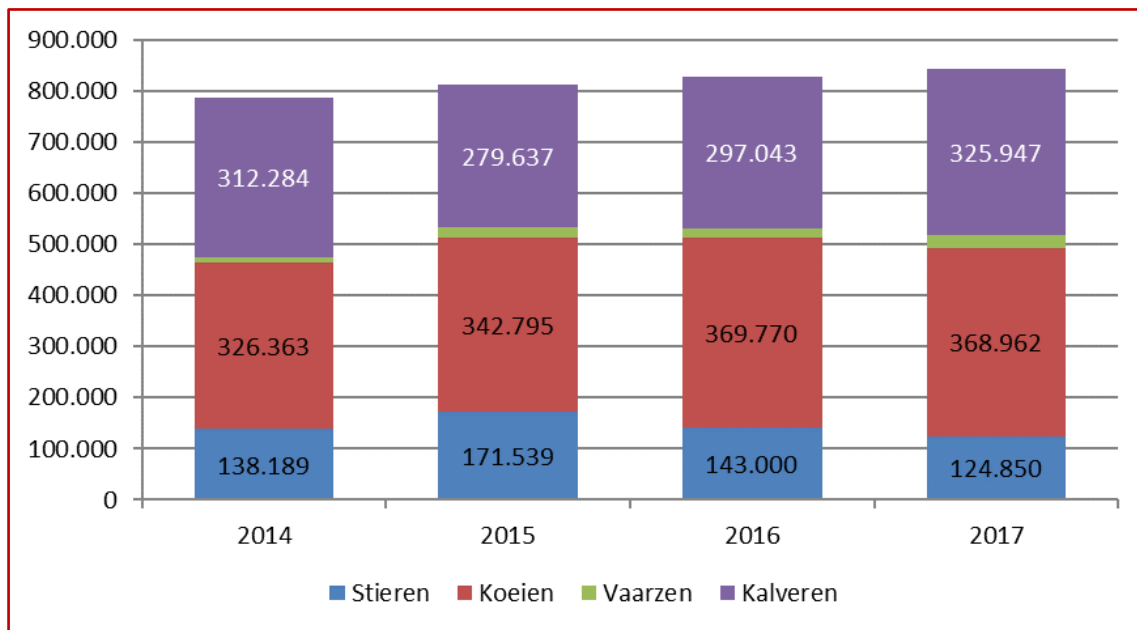
(In aantal dieren)

Bron: Statbel.

Grafiek 6. Verloop van de bruto binnenlandse productie

(In aantal dieren)

Bron: Statbel.

3. Rentabiliteit en marge

De weg die het vlees volgt van de stal naar de slagerij kent complexe, uiteenlopende en fluctuerende trajecten. Die trajecten werden in detail beschreven in het eerste verslag "Analyse van de kosten en prijzen in de verschillende schakels van het productieproces van rundvlees".

De ramingen van de marges in de hele keten worden gepresenteerd voor de drie grote schakels in de keten:

- op het niveau van de producent (fokken en vetmesting);
- de verwerkingsfase (slachten, versnijden, verwerken, groothandel);
- de distributie.

In de praktijk zijn sommige schakels in de keten sterk geïntegreerd. Sommige activiteiten die door de industrie gedaan worden (slachten, grote versnijding, kleine versnijding, eventuele voorbereiding) kunnen ook door distributiebedrijven uitgevoerd worden. Industriële bedrijven kunnen ook producten bereiden "klaar voor verkoop". Het gaat dus om globale cijfers, waarachter een zeer grote verscheidenheid van structuren schuil gaat.

Enkel voor de productiefase werden de ramingen gemaakt aan de hand van berekeningen op basis van boekhoudkundige gegevens. Die ramingen zijn dus objectief. Voor de industriële fasen en de commercialisering werden de definitieve ramingen door de actoren zelf verstrekt. Sommige globale waarden kunnen worden gekoppeld aan informatie uit de jaarrekeningen, maar die gegevens zijn niet specifiek voor rundvlees en hebben betrekking op het geheel van de sector.

Ter herinnering: de doelstelling bestaat erin de elementen te onderscheiden die bepalend zijn voor de eindprijs van een kilogram vlees voor de consument.

3.1. Productie

De productiefase bestaat uit twee activiteiten: Enerzijds het kweken van het dier, wat loopt van de geboorte van het dier tot slachting of tot toetreding tot de afmestfase. Dat is meteen de tweede grote activiteit in de productiefase.

In feite moet een onderscheid worden gemaakt tussen de kolom van de mannelijke en van de vrouwelijke runderen. De jonge mannelijke dieren komen zeer snel in het afmeststadium om snel te worden geslacht. De vrouwelijke runderen gaan eerst in productie: ofwel de productie van vlees via het kalveren (de vrouwelijke runderen behoren dan tot de "zoogkoeien" omdat de kalveren worden gezoogd), ofwel de productie van melk (dan behoren ze tot de melkkoeien). Op het einde van hun productieperiode kennen de vrouwelijke runderen een korte fase van vetmesting, vooraleer ze naar het slachthuis worden gebracht.

Sommige bedrijven beoefenen zowel het fokken als het afmesten, op een geïntegreerde wijze. Maar die activiteiten worden in het algemeen gescheiden en door verschillende landbouwbedrijven uitgevoerd. De gewestelijke overheden maakten de basisramingen voor de berekening van de winstgevendheid: het Departement Landbouw en Visserij van het Vlaamse Gewest en de Direction de l'Analyse économique agricole van het Waalse Gewest. De gegevens komen van het Informatienet inzake landbouwbedrijfsboekhouding van de Europese Unie (EU-ILB), dat afzonderlijk door de twee regio's wordt beheerd. De laatst beschikbare gegevens zijn die van het boekjaar 2015. Ze worden aangevuld met eigen berekeningen voor de omzetting van de schattingen per dier in schattingen per kg vlees.

14

Om de inkomsten en kosten van de rundvleesproductie zo nauwkeurig mogelijk te kunnen berekenen, heeft elke regio gewerkt met een steekproef van zeer gespecialiseerde en geïntegreerde bedrijven, dat wil zeggen bedrijven die (bijna) uitsluitend vleesrunderen (zoogkoeien en hun kalveren bestemd voor de slacht) fokken en afmesten. Op die manier kunnen de vaste kosten foutloos aan de vleesproductie worden toegerekend.

3.1.1. In het Vlaamse Gewest

Het Vlaamse Gewest baseerde zijn berekeningen van de winstgevendheid op de inkomsten en kosten per zoogkoe bij een steekproef van gesloten bedrijven, die vleesrunderen fokken en vetmesten (zie bijlage 1). Die waarden werden overgenomen, maar werden herleid naar gegevens per kilogram vers vlees, zodat het belang ervan in de finale consumptieprijs kon worden ingeschat.

Op basis van boekhoudkundige gegevens schatte het Vlaamse Gewest de gemiddelde vleesproductie, uitgedrukt in geslacht gewicht, op 553 kg/koe in 2012 en 604 kg in 2013 (de waarden voor 2014 en 2015 zijn nog niet bekend en dus werd het gemiddelde voor de periode 2012-2013 gebruikt voor de jaren 2014 en 2015). Die waarden werden omgezet in kg vers vlees (tabel 1) op basis van de waarden gerapporteerd door FEBEV over het gemiddelde rendement van vers vlees van mannelijke en vrouwelijke karkassen en de gemiddelde verhouding tussen levend en geslacht gewicht.

Hieruit blijkt dat de inkomsten uit gezinsarbeid elk jaar negatief zijn. De laatste tabel toont aan dat er 2,5 euro/kg tot 4 euro/kg vlees (afhankelijk van het jaar) ontbreekt om de gezinsarbeid volledig te vergoeden (dat wil zeggen, tussen 1,5 euro/kg en 2 euro/kg levend gewicht). Als die vergoeding buiten beschouwing wordt gelaten, bedraagt het tekort tussen 0,3 euro en 0,9 euro.

Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het om boekhoudkundige gegevens gaat en dat die waarden ook kosten omvatten die niet noodzakelijk werkelijke geldstromen zijn. De kosten

omvatten immers ook de afschrijvingen en de vergoeding voor het kapitaal, die aanzienlijk kunnen zijn bij grote veestapels.

Achter de gemiddelden gaan echter grote verschillen schuil en er zijn dus winstgevende landbouwbedrijven. Uit eerdere berekeningen van het Vlaamse Gewest blijkt dat 5 % van de bedrijven die gespecialiseerd zijn in rundveehouderij, in 2011 erin geslaagd is om gezinsarbeid volledig te vergoeden.

Tabel 1. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in rundveehouderij, Vlaamse Gewest

(In euro/kg vers vlees)

	2012	2013	2014	2015
Aantal bedrijven	114	102	109	95
<i>Jaarlijkse groei/zoogkoe (kg levend gewicht/jaar)</i>	553	604	579	579
1. Totaal inkomen	7,06	7,43	7,12	6,98
waarvan verkoop van stieren	3,37	3,33	3,46	3,30
waarvan verkoop van koeien	3,06	3,25	3,12	3,28
waarvan verandering van de waarde van de kudde	0,24	0,45	0,22	0,20
waarvan premies voor zoogkoeien	0,68	0,64	0,69	0,56
2. Variabele kosten (operationele kosten)	4,96	4,91	4,96	4,73
waarvan veevoeder	3,77	3,45	3,60	3,60
Brutosaldo	2,10	2,51	2,16	2,25
3. Vaste kosten (inclusief afschrijvingen)	3,02	2,80	2,98	2,91
4. Totale kosten (2 + 3)	7,98	7,72	7,94	7,63
5. Inkomen gezinsarbeid (1 - 4)	-0,92	-0,29	-0,82	-0,66
6. Geïmputeerd loon voor gezinsarbeid	3,07	2,79	2,89	2,67
7. Nettoresultaat (5-6)	-3,99	-3,09	-3,71	-3,33

Bronnen: Departement Landbouw en Visserij (Vlaamse Gewest) en berekeningen FOD Economie.

3.1.2. In het Waalse Gewest

Voor de waarden in euro per zoogkoe zijn enkel resultaten beschikbaar voor 2015. Die resultaten komen van de boekhouding van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij (dat wil zeggen, zonder melkproductie) en die het vetmesten en het fokken combineren (weinig aan- en verkopen van magere dieren, de meeste zijn afkomstig van het bedrijf zelf). De Direction de l'Analyse économique agricole van het Waalse Gewest berekende de winstgevendheid van het fokken-vetmesten per zoogkoe. Aangezien het verkochte gemiddelde levende gewicht per koe gekend is (482 kg/koe), kan de winstgevendheid per kilogram levend gewicht worden berekend (zie bijlage 1). Op basis van dezelfde verhouding tussen vers vlees/kg levend gewicht als diegene die gebruikt wordt voor de gegevens van de Vlaamse boekhoudingen (49,3 %), kunnen de kosten en het inkomen per kilogram vers vlees worden geschat (tabel 2).

In 2015 zijn de resultaten beter dan in het Vlaamse Gewest. Het arbeidsinkomen is positief. Dat wordt gedeeltelijk verklaard door het feit dat de Waalse ondernemingen hun systeem meer baseren op hun eigen veevoeders (voedergewassen en grasland) dan op krachtvoeders. Dat inkomen is echter niet voldoende om de arbeid van de gezinsleden te betalen (geïmputeerde lonen). Er ontbreekt ongeveer 0,5 euro per kg vers vlees om die vergoeding volledig te dekken.

Tabel 2. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij in het Waalse Gewest, 2015.

(In euro/kilo van vlees)

	2015
1. Inkomen van zoogkoe, per kilogram levend gewicht	9,23
Runderproducties	6,83
Steun GLB	1,85
verloop landbouw gewassen	0,37
Andere productens	0,18
2.Variabele kosten	4,77
3. Vaste Kosten	3,37
4. Totale kosten	8,13
5. Inkomen gezinsarbeid (1-4)	1,10
6.Geimputeerd loon voor gezinsarbeid	1,56
7.Nettoresultaat(5-6)g	-0,47

Bronnen: Direction de l'Analyse économique agricole (Waalse gewest) en berekeningen FOD Economie.

3.2. Vleesverwerking

De tweede schakel in de keten is het slachten, gevolgd door de grote versnijding, de kleine versnijding, eventueel de bereiding en de verpakking (voorverpakking in bakjes). Om de marges en, indien mogelijk, de winstgevendheid van de verschillende stappen in te schatten, zijn gegevens beschikbaar uit één enkele bron: de Federatie van het Belgische Vlees (FEBEV).

De berekening geeft een standaardsituatie weer, dat wil zeggen. een fictieve situatie, die met name het volgende inhoudt:

- de totale productie wordt verkocht aan vaste klanten;
- het betreft een "gemiddelde" activiteit (die de verkoop van karkassen en eindproducten omvat);
- er wordt geen rekening gehouden met de verliezen en de evenwichtige verdeling van het karkas.

De tabel omvat ook een schatting van de totale brutomarge van de grootdistributie, die op 30 % is vastgesteld. In het volgende deel blijkt dat die brutomarge niet overeenkomt met de informatie uit de enquête bij de leden van COMEOS.

FEBEV stelt een uitsplitsing van kosten en marges voor volgens twee kolommen, AS2-karkassen (stieren met een goede be vleesdheid) en DE2-karkassen (koeien). De referentieperiode is oktober 2017.

De gegevens van FEBEV omvatten de eenheidskosten voor elke fase van de kolom (zie bijlage 2). Daarom worden zij in verschillende eenheden uitgedrukt: per kilogram levend gewicht vóór het slachten, per kilogram geslacht gewicht na het slachten, per kilogram vlees na grote versnijding, kleine versnijding en verwerking. In de volgende tabel worden de eenheden geüniformeerd en wordt alles uitgedrukt in euro/kg geslacht gewicht. Dat geeft een nauwkeuriger beeld van de verdeling van de uiteindelijke kosten over de verschillende fasen. De analyse werd uitgevoerd voor mannelijke karkassen (AS2). De weerhouden karkasprijs is de prijs die het Departement Landbouw en Visserij van het Vlaamse Gewest opgeeft als de gemiddelde referentieprijs voor een AS2-karkas voor oktober 2017.

Tabel 3. Uitsplitsing van de kosten en marges in de rundvleesketen, volgens de FEBEV

(In euro/kg AS2-karkasgewicht)

	Prijs/kg karkas	Kostprijs/kg karkas		% per schakel	% totaal
Consumptie					
	12,48				27,4%
4. Consumptieprijs		9,06	4.1. Grondstof(vlees) (= 3.) - korting door de industrie (5%)	72,6%	
		0,71	4.2. Btw (6 % van 4.1. + 4.3.)	5,7%	
		2,72	4.3. Marge + andere kosten (30 % de 3.)	21,8%	
Van slachthuis naar retailer					
3. Verkoopprijs aan de retailer	9,53				33,4%
		4,89	3.1. Grondstof (karkas) (=2.)	51,3%	
		0,56	3.2. Manuren voor ontbening, verpakking, verbruiksgoederen	5,9%	
		2,75	3.3. Manuren voor versnijding en verbruiksgoederen	28,9%	
		0,66	3.4. Groothandelactiviteiten : vaste kosten	6,9%	
		0,18	3.5. Winstmarge voor verzending en vaste kosten	1,9%	
		0,46	3.6. Transportkost naar centrale of distributiepunt (varieert tussen 0,25 en 0,95 euro/kg)	4,8%	
		0,03	3.7. Administratiekosten + andere	0,3%	
Slachthuis					
2. Verkoopprijs aan verwerker - groothandelaar	4,89				0,4%
		4,85	2.1. Aankoop dier (= 1.)	99,0%	
		0,05	2.2. Resultaat vijfde kwartier - slachtkost	1,0%	
Veehouderij					
1. Verkoopprijs slachthuis	4,85				38,8%

Bronnen: FEBEV (oktober 2017), Departement Landbouw en Visserij (Vlaamse gewest) (december 2017) en berekeningen FOD Economie.

Rekening houdend met een karkasgewicht van 475 kilogram, komt dat neer op slachtkosten van 0,05 euro per kilogram geslacht gewicht (post 2.2). Die slachtkosten worden verrekend met de verkoop van het slachtafval en van de huid (5e kwartier).

Na de slachting volgen de grote versnijding en de kleine versnijding. Dat kost 3,32 euro per kilogram (posten 3.2. en 3.3.), waarvan 0,56 euro loonkosten voor het ontbenen, ontvliezen en vacuüm verpakken en 2,75 euro voor de kleine versnijding.

De verwerker berekent op de kostprijs (vóór verzending) van 8,87 euro (4,89 euro + 0,56 euro + 2,75 euro + 0,66 euro) zijn winstmarge vóór belasting. Volgens FEBEV bedraagt die 2 %, met andere woorden in dit voorbeeld zowat 0,18 euro.

Nadat het vlees in kant-en-klare porties is versneden, moet het nog naar de klanten worden vervoerd. Dat kost 0,46 euro per kilogram. Daarnaast zijn er ook administratieve kosten (zoals controle- en autocontrolekosten en kilometerheffing).

Op het niveau van de verwerking, van de aankoop van de karkassen tot de distributie, bedraagt de totale toegevoegde waarde 4,64 euro/kg karkasgewicht (dat wil zeggen 9,53 euro min 4,89 euro), of 37 % van de uiteindelijke consumptieprijs. Maar er moet nog rekening gehouden worden met de eindejaarskorting die toegekend wordt aan de distributie. FEBEV schat die op 5 %. Een kilo vlees wordt dus niet aan de distributie verkocht voor 9,53 euro, maar voor 9,06 euro, na aftrek van een korting van 0,47 euro. In dat geval komt het aandeel van de verwerking in de eindprijs op 33,4 %.

Merk op dat op het niveau van de distributie, FEBEV raamt dat de kosten en marges oplopen tot 30 %, waarbij nog 6 % btw moet gerekend worden.

Voor een verdere indicatie van de winstmarge wordt verwezen naar de jaarrekeningen van de bedrijven die gespecialiseerd zijn in de verwerking van rundvlees (een deel van de klasse NACE 10.11) enerzijds, en van groothandelaars in rundvlees (NACE 46.32) anderzijds. De rendabiliteit wordt gemeten aan de hand van de ratio tussen de bedrijfswinst of -verlies (voor belasting) en

de jaarlijkse omzet en de ratio tussen winst van het boekjaar (voor belasting) en diezelfde omzet.

Tabel 4. Verloop van de bedrijfsmarge en van de ondernemingsmarge voor bedrijven die gespecialiseerd zijn in de verwerking van rundvlees (NACE 10.11)

(In %)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Gemiddelde 2008-2015
Bedrijfsmarge	1,0	0,7	0,6	1,3	1,1	1,4	0,4	0,6	0,9
Ondernemingsmarge	-0,1	-0,3	0,4	1,2	1,3	1,4	0,7	0,6	0,7

Bron: Bureau van Dijk (Belfirst).

Tabel 5. Verloop van de bedrijfsmarge en van de ondernemingsmarge voor bedrijven die gespecialiseerd zijn in de groothandel van rundvlees (NACE 46.32)

(In %)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Gemiddelde 2008-2015
Bedrijfsmarge	1,4	1,5	1,5	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Ondernemingsmarge	0,8	0,9	1,0	0,6	0,9	0,7	1,0	1,1	0,9

Bron: Bureau van Dijk (Belfirst).

Er kan worden vastgesteld dat de ondernemingsmarge zeer laag is, zowel voor de verwerking als voor de groothandel, aangezien de winst gemiddeld lager ligt dan 1 %. Die ligt nooit hoger dan 1,5 % en kan negatief zijn voor verwerkingsbedrijven. Voor de verwerking moet worden opgemerkt dat de rendabiliteit van de rundvleessector lager is dan die van de vleessector in het algemeen (voor de periode 2008-2015 bedraagt de ratio tussen de gemiddelde winst van het boekjaar en de omzet 0,9 voor de NACE-klasse 10.11).

Tijdens de vorige oefening over de uitsplitsing van de kosten en marges had FEBEV al schattingen voor de schakel vleesverwerking overgemaakt. In de volgende tabel wordt een samenvatting gegeven van die waarden per stap, die het mogelijk maakt om ze met de ramingen van FEBEV van 10 jaar geleden te vergelijken.

Tabel 6. Marges 2007 en 2017, in euro/kilogram geslacht gewicht van een AS2-karkas, volgens FEBEV

(In euro/kg)

	Per post		Cumulatief		Uitsplitsing (%)		Brutomarge (%)	
	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017
Prijs voor de rundveehouder	5,77	4,85	5,77	4,85	36,9	37,6		
Slachten - uitbenen	1,04	0,61	6,81	5,46	6,7	4,7	16,9	12,6
Grote versnijding - kleine versnijding	2,90	2,75	9,71	8,21	18,6	21,3	46,0	50,4
Groothandelaar	0,97	0,83	10,68	9,05	6,2	6,5	10,0	10,0
Vervoer, administratieve kosten, kortingen voor verdeler	0,66	0,96	11,34	10,01	4,2	7,5	6,1	10,7
Distributie	3,40	2,16	14,74	12,17	21,8	16,7	30,0	30,0
Btw (6 %)	0,88	0,73	15,63	12,90	5,7	5,7		

Bronnen: FEBEV en berekeningen FOD Economie.

Volgens FEBEV zijn sommige posten gestegen terwijl andere zijn gedaald. Vooral de kosten van vervoer, administratieve kosten en kortingen zijn gestegen.

FEBEV verwijst immers naar de recente bronnen van kostenstijging die verband houden met de specifieke trends in de sector:

- de kosten voor verpakking, overproductie en vervoer stijgen (meer frequente leveringen, meer verpakte producten);
- logistieke kosten, kosten gelinkt aan de valorisatie (verwerking van hoogwaardige stukken tot gehakt);
- de kilometerheffing, die zo hoog is omdat er geen interprofessioneel akkoord kon worden gesloten;
- de externe controle (FAVV) en zelfcontrole. Aangezien alle klanten vandaag hoge kwaliteitseisen stellen en het toepassingsveld van de controles wordt uitgebreid (de toegang tot de infrastructuur wordt nu bijvoorbeeld gecontroleerd), rijzen die kosten de pan uit.

Het aandeel van het slachten en het uitbenen in de eindprijs is sterk gedaald.

3.3. Distributie

Voor een beoordeling van de marges op het niveau van de distributie werd een samenwerking met COMEOS, de federatie van de actoren in de distributie, opgezet. Een eerste ontmoeting met enkele leden van Comeos (vertegenwoordigers van de grote distributiebedrijven) werd gevolgd door het doorsturen van een vragenlijst naar haar leden. Acht van hen hebben hun antwoorden vertrouwelijk bezorgd. Volgens Comeos maken ze 88 % van de kleinhandelsmarkt en 70 % van de rundvleesmarkt uit.

De volgende resultaten komen uit de antwoorden op de vragenlijst.

Voorafgaand moet eerst de grote verscheidenheid aan situaties in de distributiesector worden benadrukt. Voor sommige actoren is de rundvleesketen sterk geïntegreerd (eenzelfde operator controleert of zorgt voor alle activiteiten, vanaf het slachthuis totdat het product afgewerkt is), terwijl andere enkel voor de verkoop zorgen. De meeste operatoren bevinden zich tussen die twee extremen. De aard van de verkochte producten, het soort contractuele relatie met de toeleveringszijde, de manier waarop prijzen worden bepaald, enzovoort variëren ook sterk. Het is derhalve zeer delicaat om gemiddelde marges te hanteren en de operatoren met elkaar te vergelijken.

3.3.1. Stroom aankoop en verkoop

De aankoop

De aankoop van geslachte mannelijke runderen blijft zeer belangrijk, tussen 77 % en 100 %. Het gemiddelde bedraagt 92 % mannelijke karkassen en 8 % vrouwelijke karkassen.

Sommige operatoren kopen vooral karkassen of ½ karkassen, anderen kopen er nooit. De meesten kopen stukken uit de tweede verwerking (na het uitbenen en versnijden). Sommigen vullen die aankoop aan met kant-en-klare producten. Eén verdeler koopt alleen afgewerkte producten. Bijna alle mogelijke situaties worden aangetroffen.

Gemiddeld is de verdeling als volgt:

- Karkassen, ½ karkassen en stukken klaar om te versnijden 24 %
- Stukken na versnijden en uitbenen 53 %
- Kant-en-klare stukken 23 %
- Andere 1 %

De verkoop

Er zijn veel verschillende verkochte producten, maar biefstuk heeft vaak een dominante positie, gevolgd door gehakt (hamburger). Het relatieve aandeel van de verschillende rundvleesstukken is, volgens Comeos, als volgt:

- Biefstuk 33 %
- Gehakt 19 %
- Kookvlees (ragout) 17 %
- Entrecote 10 %
- Rosbief 10 %
- Andere 9 %

Er wordt zeer weinig vlees verkocht in bevroren of verwerkte vorm (0 % tot 3 %).

3.3.2. Aankooprijzen

Een gemiddelde aankooprijzen kan niet worden gegeven, gezien de zeer grote verscheidenheid van de aangekochte producten en van hun verdeling bij eenzelfde operator. Sommige operatoren hebben een prijs meegedeeld voor AS2- en DE2-karkassen. Die prijs schommelt tussen 5 en 7,25 euro/kg.

Verschiedene factoren spelen een rol in de prijsvormingsmechanismen: de wisselwerking van vraag en aanbod, de vergelijking met de concurrentie, het type contractuele relatie, de duur van de relatie met de leverancier enz. De meeste verdelers werken niet of niet langer rechtstreeks met veehandelaars, maar met groothandelaars. Bovendien zijn de meeste operatoren van mening dat de veehandelaar nog slechts een marginale rol speelt in de handelskanalen van de grootdistributie. Voor de grote meerderheid onder hen vormen de karkasprijzen gepubliceerd door het Departement Landbouw en Visserij van het Vlaamse Gewest¹⁰ geen referentie. Respondenten geven een prijs aan tussen 5,05 euro/kg en 7,25 euro/kg voor een AS2-karkas. Ter vergelijking: de door het Departement Landbouw en Visserij van het Vlaamse Gewest gepubliceerde karkasprijs bedroeg in december 2017 ongeveer 4,8 euro/kg. De grootdistributie zou dus een hogere prijs per karkas betalen dan op de markten gebruikelijk is.

De manier waarop de prijzen worden onderhandeld, verschilt ook sterk. Voor sommige operatoren worden de prijzen wekelijks vastgesteld, voor andere gebeurt de prijsvaststelling om de zes maand. Een van de operatoren verklaart dat hij al 3 jaar tegen een ongewijzigde prijs koopt.

Ze wijzen er bijna allemaal op dat de prijzen waartegen ze hun grondstoffen inkopen, sinds 2014 stabiel zijn gebleven. Zij betwisten dan ook het feit dat het verschil tussen de consumptieprijs en de karkasprijs aanzienlijk is toegenomen.

De consumptieprijsindex is bovendien gebaseerd op een korf van verschillende vleessoorten (gehakt, biefstuk, enz.) en is een gemiddelde van een groot aantal kleinhandelaars. Bijgevolg kan de ontwikkeling van bepaalde producten die door een of andere detailhandelaar worden verkocht, van de algemene ontwikkeling afwijken. De retailers wijzen erop dat vleesstukken worden "gedegradeerd" en dat er verliezen zijn, waarmee in de prijsstatistieken geen rekening zou worden gehouden.

De leden van COMEOS verklaren dat de korting die ze aan hun leveranciers vragen, schommelt tussen 0 en 9 %.

¹⁰ <https://lv.vlaanderen.be/nl/voorlichting-info/actuele-prijs-en-marktinfo/runderen>.

3.3.3. Kosten en marges

De operatoren hebben weinig nauwkeurige en gekwantificeerde gegevens verstrekt en de meesten van hen benadrukken dat het moeilijk is om de kosten die specifiek aan de rundvleesafdeling kunnen worden toegerekend, te onderscheiden. Ook het aandeel van de vaste en variabele kosten lijkt moeilijk te bepalen. Een van de operatoren van de grootdistributie raamt de variabele kosten echter op 90 % en de vaste kosten op 10 % van de totale kosten.

De meesten benadrukken dat de stijging van de kosten verband houdt met de moeilijkheid om slagers te vinden, de energiekosten, de kleinere porties, de veiligheid, de toename van het aantal labels en de noodzaak om met de consument te communiceren.

Enkele operatoren gaven een schatting van de totale (bruto)marge. Hun schatting schommelt tussen 20 tot 32 %. Gewogen aan de hand van het marktaandeel van de betrokken distributeurs bedraagt het gemiddelde 21,6 %. Dat is lager dan de schatting van FEBEV voor de distributie (30 %).

Volgens de gerapporteerde informatie schommelt de nettomarge tussen 0,8 % en 8 %. De situaties zijn echter zeer heterogeen. Met de marktaandelen van de distributeurs die informatie hebben verstrekt als wegingsfactor, kan de gemiddelde nettomarge worden geraamd op 1,7 %.

Die ramingen van de gemiddelde bruto- en nettomarge worden gebruikt voor de finale berekening van de verdeling van de kosten in de consumptieprijs (zie volgend deel).

3.3.4. Financiële resultaten in de distributie

De rendabiliteit kan ook worden geschat op basis van de jaarrekeningen van de bedrijven in de sector van de kleinhandel (NACE 47.11). Die rekeningen hebben uiteraard betrekking op alle activiteiten van de bedrijfstak. Het is dus niet mogelijk de activiteiten die enkel verband houden met de verkoop van rundvlees te onderscheiden.

De bedrijfsmarge wordt gemeten als de verhouding tussen de bedrijfswinst (-verlies) (dat wil zeggen vóór belastingen) en de jaaromzet. Over de ganse periode 2008-2015 wordt de rendabiliteit op 3,8 % geschat op basis van die indicator. Dat percentage, dat op alle activiteiten van de bedrijven in de groothandel betrekking heeft, is hoger dan dat van de sector van de verwerking en conservering van vlees (0,9 %). De rendabiliteit van de rundvleesafdeling alleen ligt lager dan 3,8 %, gezien de hogere kosten die eigen zijn aan die afdeling: commerciële koeling, verwerking, kwaliteitscontrole, sanitaire kosten, ...

Tabel 7. Verloop van de bedrijfsmarge en de ondernemingsmarge voor bedrijven die gespecialiseerd zijn in de kleinhandel (NACE 47.11)

(In %)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Voorlopig 2016	Gemiddelde 2008-2015
Bedrijfsmarge	3,5	3,8	3,9	4,2	6,4	3,5	2,8	2,0	1,6	3,8
Ondernemingsmarge	1,1	7,3	1,5	3,0	6,0	1,3	1,2	5,5	0,8	3,4

Bron: Bureau van Dijk (Belfirst).

De ondernemingsmarge, gemeten als de verhouding tussen de winst van het boekjaar (na belastingen) en de omzet, is eveneens positief over de hele periode (gemiddeld 3,4 %). Ter herinnering: de ondernemingsmarge bedroeg gemiddeld 0,7 % in de sector van de verwerking van vlees. Die rendabiliteit ligt ook iets lager dan de geraamde nettomarge die we konden berekenen op basis van de informatie verstrekt door de leden van COMEOS.

3.4. Kosten en marges in de hele kolom

De uitsplitsing van de kosten in de kolom, berekend op basis van de informatie verkregen van FEBEV en COMEOS en rekening houdend met de prijs per kilogram voor een AS2-karkas (jonge stier) meegedeeld door het Departement Landbouw en Visserij, wordt weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 8. Verdeling van de kosten en marges in de rundvleeskolom, volgens FEBEV en de resultaten van de COMEOS-enquête

(In euro/kg karkasgewicht)

	Prijs/kg karkas	Kostprijs/kg karkas		% per schakel	% totaal
Consumptie					
5. Consumptieprijs	11,89				5,7%
		11,22	5.1. Prijs zonder btw (=4.)	94,3%	
		0,67	5.2. Btw (= 6% de 5.1.)	5,7%	
Distributie					
4. Verkoopprijs zonder btw	11,22				18,2%
		9,06	4.1. Grondstof (vlees) (=3.) - korting door de industrie (5%)	80,7%	
		1,95	4.3. Vaste kosten + andere	17,4%	
		0,21	4.4. Netto marge	1,9%	
Van slachthuis naar retailer					
3. Verkoopprijs aan de retailer	9,53				35,0%
		4,89	3.1. Grondstof (karkas) (=2.)	51,3%	
		0,56	3.2. Manuren voor ontbening, verpakking, verbruiksgoederen	5,9%	
		2,75	3.3. Manuren voor versnijding en verbruiksgoederen	28,9%	
		0,66	3.4. Groothandelactiviteiten : vaste kosten	6,9%	
		0,18	3.5. Winstmarge voor verzending en vaste kosten	1,9%	
		0,46	3.6. Transportkost naar centrale of distributiepunt (varieert tussen 0,25 en 0,95 euro/kg)	4,8%	
		0,03	3.7. Administratiekosten + andere	0,3%	
Slachthuis					
2. Verkoopprijs aan verwerker - groothandelaar (euro/kg karkas)	4,89				0,4%
		4,85	2.1. Aankoop dier (=1.)	99,0%	
		0,05	2.2. Resultaat vijfde kwartier - slachtkost	1,0%	
Veehouderij					
1. Verkoopprijs slachthuis (euro/kg karkas)	4,85				40,8%

Bronnen: Departement Landbouw en Visserij (Vlaamse Gewest), FEBEV en COMEOS, berekeningen FOD Economie.

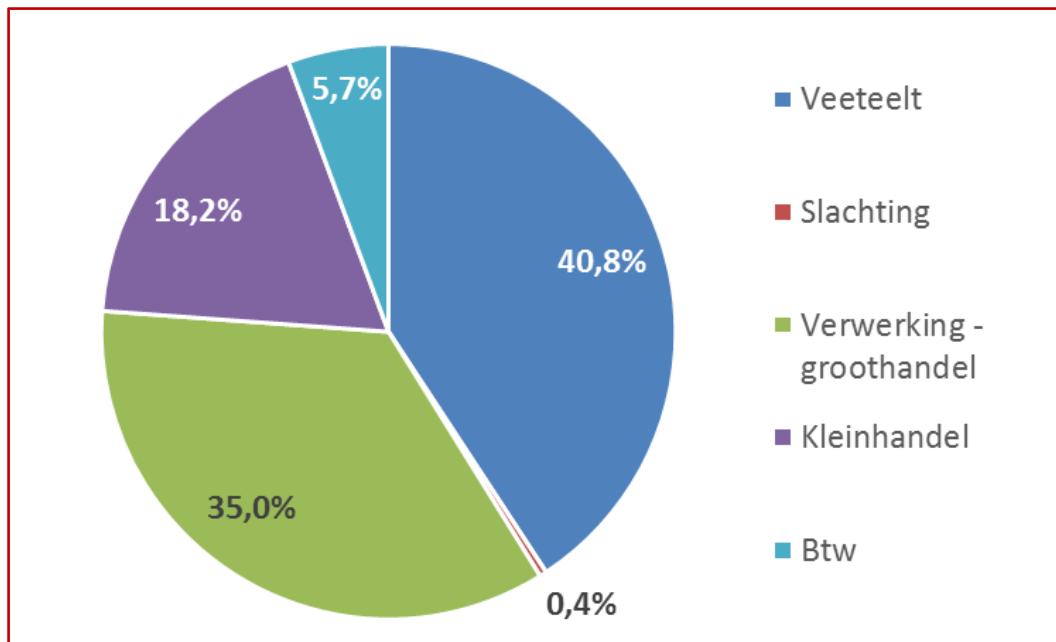
Tabel 8 geeft de waarden uit tabel 4 nauwkeuriger weer door aanpassing van de kosten en marges voor de distributie. De globale schatting van FEBEV (namelijk een brutomarge van 30 %) wordt niet meer gebruikt, maar wel de gemiddelde bruto- en nettomarge die zijn vastgesteld op basis van de antwoorden op de enquête door de leden van COMEOS. De schatting van de brutomarge is naar beneden bijgesteld (22 % versus 30 %), waardoor de geschatte eindprijs iets lager is.

Uit tabel 8 blijkt dat 41 % van de eindprijs naar de landbouwer gaat. De slachtactiviteiten vertegenwoordigen een heel beperkt aandeel (0,4 %). Verwerkings-, groothandels- en transportactiviteiten hebben een aandeel van 35 %. Daarvan zijn de grote en kleine versnijding (post 3.3.), met de bijbehorende loonkosten, veruit de belangrijkste post. Afgezien van de aankoopprijs van de karkassen maakt hij 59 % uit van de kosten voor de verwerking en de groothandel (2,75 euro van 4,64 euro). Voor de distributie wordt de totale brutomarge geschat op ongeveer 22 %. Als de operatoren van de groothandel vlees kopen bij de verwerker-groothandelaar tegen gemiddeld 9,06 euro per kg (equivalent karkasgewicht, rekening houdend met een einde-

jaarskorting van de industrie van om en bij de 5%), dan kunnen ze het aan de consument aanbieden voor 11,22 euro (waarbij de btw nog moet worden opgeteld). De winst wordt geschat op 0,21 euro (post 4.3), of minder dan 2 % van de kosten.

Grafiek 7. Samenstelling van de consumptieprijs van rundvlees

(In % van de consumptieprijs)

Bronnen: Departement Landbouw en Visserij (Vlaamse Gewest), FEBEV en COMEOS, berekeningen FOD Economie.

Volgens die berekening bedraagt de prijs per kilogram vlees (karkasgewicht) na btw 11,89 euro. Volgens FEBEV geeft 1 kilogram vlees (karkasgewicht) 0,75 kilogram vers vlees¹¹. De consumptieprijs kan dus worden geschat op 15,85 euro per kilogram.

¹¹ Gewogen gemiddelde van de rendementen van AS2- en DE2-karkassen. Het gewicht wordt bepaald aan de hand van de gegevens meegedeeld door de leden van COMEOS over het relatieve aandeel van de vrouwelijke en mannelijke karkassen die ze aankopen.

Besluit

De studie van de FOD Economie over de rundvleeskolom, die in 2013 werd uitgevoerd¹², stelde al vast dat het verloop van de consumptieprijs van rundvlees en van de prijs betaald aan de rundveehouder tussen 2006 en 2012 steeds meer uiteenliep. Die actualisering leidt tot dezelfde vaststelling en zelfs tot een versterking van de trend. De karkasprijzen zijn gedaald gedurende de laatste 4 jaar. De winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij blijft zeer laag en is zelfs vaak negatief volgens de landbouwrekeningen.

Stroomafwaarts doorloopt het karkas verschillende stadia voordat het als vlees gecommerciëleerd wordt in de handel. Er is dus geen rechtstreekse band tussen de rundveehouders en de eindverkopers en de prijsstransmissie kan niet automatisch plaatsvinden. De diverse kanalen en niveaus van verticale integratie accentueren bovendien die complexiteit en maken elke interpretatie van de resultaten uiteraard zeer delicaat, aangezien de gemiddelden soms niet erg representatief zijn voor de werkelijke situaties. In de enquête van COMEOS verklaarden meerdere actoren in de distributiesector dat hun prijswijzigingen afwijken van het verloop van het indexcijfer der consumptieprijzen en de karkasprijzen.

Toch kunnen er nog enkele vaststellingen worden gemaakt. Uit de informatie en commentaren van de operatoren die we ontmoet hebben, blijkt dat de nettowinst in alle schakels van de keten zeer weinig is gestegen en laag blijft. De winstmarges staan onder druk in alle schakels van de keten.

24

Het blijkt ook dat sommige nieuwe kosten opduiken en andere belangrijker zijn geworden. Dat heeft vooral te maken met de groeiende vraag naar minder hoogwaardige stukken, zoals hamburgers of andere vormen van gehakt vlees. Een evenwichtige valorisatie van het karkas is daardoor moeilijker te bereiken, aangezien een deel van de hoogwaardige achterste delen moet worden "gedegradeerd" tot stukken van mindere kwaliteit. Het vlees van vrouwelijke karkassen wordt steeds meer gevraagd, ook magere karkassen (melkkoeien), die minder winstgevend zijn. De prijs van karkassen van lage kwaliteit, zoals de DP2 (magere koeien), stijgt bovendien al enkele maanden, in tegenstelling tot de prijs van karkassen van hogere kwaliteit. Die verandering in de vraag leidt uiteraard tot een stijging van de kostprijs per kilogram vlees.

Een andere factor die moet worden benadrukt is de vraag van de distributie naar steeds meer afgewerkte, voorverpakte en kleinere stukken. Dat zou verband houden met een verandering in consumptie, maar ook met een toenemend tekort aan slagers.

De kleine versnijding, de bereiding en de verpakking van vlees worden steeds belangrijker en worden in toenemende mate uitgevoerd door de verwerkers-groothandelaars zelf. Die taken veroorzaken extra kosten per geproduceerde kilogram. Tot slot moet worden gewezen op de stijging van de kosten in verband met sanitaire controle en autocontrole. FEBEV benadrukt ook de stijging van de vervoerkosten, vooral als gevolg van de invoering van de kilometerheffing.

Op basis van statistieken en resultaten van enquêtes die we ter beschikking hebben, hebben we geprobeerd om de consumptieprijs van rundvlees te reconstrueren. Uit die analyse is gebleken dat driekwart van de prijs wordt verdeeld tussen de verwerking en de groothandel (35 % van de prijs) en de landbouwproducent (41 %). Het resterende kwart gaat naar de kleinhandel, met inbegrip van de btw.

¹² <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/actualisering-van-de-studie>

Bijlage 1. Rendabiliteit van rundveebedrijven per zoogkoe

In het Vlaamse Gewest

De tabellen geven de resultaten per zoogkoe (tabel 9) en per kilogram levend gewicht (tabel 10). Dat zijn de resultaten voor een "gemiddelde" zoogkoe die aanwezig is in de loop van het jaar. In de loop van het jaar zal die koe vlees produceren in twee vormen: via de geboorte van een kalf (veruit de belangrijkste vorm) en door haar eigen vetmesting (maar over het algemeen is dat marginaal op het niveau van het bedrijf; de "inventarisatievariatie" kan ook negatief zijn, als het aantal zoogkoeien kleiner wordt). Er wordt dus rekening gehouden met de sterfte.

Tabel 9. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij, Vlaamse Gewest

(In euro/kg levend gewicht van de zoogkoe)

	2012	2013	2014	2015
Gemiddelde verkoopprijs per kg (levend gewicht) van de zoogkoe	3,06	3,22		
<i>Jaarlijkse groei/zoogkoe (kg/jaar)</i>	553	604	579	579
Inkomsten kg levend gewicht zoogkoe	3,48	3,66	3,51	3,44
Variabele kosten	2,45	2,42	2,44	2,33
Totale kosten per kg	3,93	3,81	3,91	3,76
Inkomsten uit gezinsarbeid/kg	-0,45	-0,14	-0,41	-0,32
Geïmputeerd loon voor gezinsarbeid	1,51	1,38	1,42	1,32
Nettoresultaat/kg	-1,97	-1,52	-1,83	-1,64

Bronnen: DLV en berekeningen FOD Economie.

In het Waalse Gewest

Voor de waarden in euro per zoogkoe zijn enkel resultaten beschikbaar voor 2015. Die resultaten zijn afkomstig van de boekhouding van landbouwbedrijven die zeer gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij (dus zonder melkproductie) en die het vetmesten en het fokken combineren (weinig aan- en verkopen van magere dieren, waarvan de meeste afkomstig zijn van het bedrijf zelf). De "Direction de l'Analyse économique agricole" van het Waalse Gewest berekende de rendabiliteit van het fokken-vetmesten.

Er wordt geen rekening gehouden met de gewichtstoename of -afname van de aanwezige dieren (de dieren worden niet gewogen in het begin of op het einde van het jaar). Die dimensie is echter van weinig belang ten opzichte van de aan- en verkopen. Er wordt rekening gehouden met de sterfte via de verkoop.

Tabel 10. Winstgevendheid van landbouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in de rundveehouderij in het Waalse Gewest

(In euro/kg verkocht levend gewicht van de zoogkoe)

	2015
Gemiddelde verkoopprijs per kg (levend gewicht) van de zoogkoe	3,36
<i>Verkocht gemiddeld levend gewicht/zoogkoe (kg/jaar)</i>	482
Inkomsten kg levend gewicht zoogkoe	4,55
Producten van runderen	3,37
GLB- steun	0,91
Verkoop van gewassen	0,18
Andere producten	0,09
Variabele kosten	2,35
Vaste kosten	1,66
Totale kosten per kg	4,01
Inkomsten uit gezinsarbeid/kg	0,54
Geïmputeerd loon voor gezinsarbeid	0,77
Nettoresultaat /kg	-0,23

Bron: Direction de l'Analyse économique agricole (Région wallonne) en berekeningen FOD Economie.

Bijlage 2. Verdeling van de kosten in de runderkolom

Tabel 11. Verdeling van de kosten in de kolom, schattingen van FEBEV (situatie november 2017)

	STIER AS2			KOE DE2		
	Rendement in %	Eenheden-kost	gecumuleerde kost	Rendement in %	Eenheden-kost	Gecumuleerde kost
Prijs aan de veehouder voor levende dieren		3,33	3,33		2,85	2,85
Verhouding geslacht gewicht/levend gewicht -> prijs karkas:	69 %	1,50	4,83	63 %	1,67	4,52
Resultaat vijfde kwartier - slachtkost		0,05	4,87		0,11	4,64
Kosten verpakking, klaar voor consumptie, loonkosten (in euro/kg aan been)		0,70	5,57		0,70	5,34
Rendement grote versnijding (zonder vel en met verwijdering van de keizersneden voor de koeien):	80,5 %	1,35	6,92	76,5 %	1,64	6,97
Rendement kleine versnijding	95 %	0,36	7,29	95 %	0,37	7,34
Loonkosten/kuijpe/klaar voor consumptie (euro/kg)		3,60	10,89		3,60	10,94
Marge op kostprijs van de groothandel na directe kosten en vóór vaste kosten	10 %	1,09	11,98	10 %	1,09	12,04
Kost transport naar centrale of distributiecentrum (schommelt tussen 0,25 à 0,95 euro/kg)		0,60	12,58		0,60	12,64
Kosten APAQ-W/Vlam, FAVV, IPA, impact van de kilometerheffing en andere kosten...		0,04	12,61		0,10	12,74
Eindejaarskortingen en diverse kortingen verdeler (in % van de omzet)	5 %	0,66	13,28	5 %	0,67	13,41
Marge verdeler op aankoopprijs (van 15 tot 45 %)	30 %	3,98	17,26	30 %	4,02	17,43
Gemiddelde verkoopprijs aan de consument voor het hele assortiment rundvlees, inclusief btw	6 %	1,04	18,30	6 %	1,05	18,47